

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-52>

УДК 336.71

АНАЛІЗ КОМПЛАЄНС-СЕРЕДОВИЩА БАНКІВ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАХОДІВ ВПЛИВУ НБУ

ANALYSIS OF THE COMPLIANCE ENVIRONMENT OF UKRAINIAN BANKS THROUGH THE PRISM OF NBU INFLUENCE MEASURES

Краснова Ірина Вікторівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри банківської справи та страхування,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4507-6629>

Пилипенко Ганна Сергіївна

аспірантка,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5745-9782>

Krasnova Iryna, Pylypenko Hanna

Vadym Hetman Kyiv National Economic University

Стаття присвячена оцінці сучасного стану комплаєнс-середовища ринку банківських послуг України. Запропоновано авторський погляд на комплаєнс з позиції комплаєнс-середовища банківської діяльності. Уточнено, що поняття «комплаєнс-середовище» не досліджувалося в економічній літературі. Проте комплаєнс-середовище тісно пов'язане з такими поняттями, як об'єкти комплаєнс-середовища, комплаєнс-поведінка та комплаєнс-ризик. Проведено аналітичний огляд економічної літератури в частині визначення сутності поняття комплаєнс. Запропоновано авторське визначення поняття комплаєнс-середовища діяльності банків. Здійснено аналіз заходів впливу НБУ за порушення законодавства у сфері фінансового моніторингу та валютного контролю в розрізі українських банків за період листопад 2019 – липень 2024 року. Шляхом використання методу «світлофора» у авторській інтерпретації оцінено сучасний стан комплаєнс-середовища українських банків. Визначено основні напрями розвитку банківського комплаєнс-середовища України.

Ключові слова: відповідність, комплаєнс-менеджмент, комплаєнс-ризик, комплаєнс-культура, заходи впливу, НБУ, нон-комплаєнс, корпоративне управління, внутрішній контроль, регулювання.

The article is devoted to the assessment of the current state of the compliance environment of the banking services market of Ukraine. A review of the scientific literature on the essence and interpretation of compliance in a bank is carried out. The author's view on compliance from the perspective of the compliance environment of banking activities is proposed. It is specified that the concept of "compliance environment" has not been studied in the economic literature before. However, the compliance environment is closely related to such concepts as compliance objects, compliance behavior and compliance risk. The scope of application of compliance in corporate banking management is summarized. The author's definition of the compliance environment of banks is proposed. Compliance environment is a broader generalizing concept, a conditional space of banking activity for interaction between all existing banking and/or other regulatory (objective) requirements and participants in such an environment in which such participants strive to achieve potential and real compliance with such requirements. An analysis of the NBU's impact measures on banks' violations of legislation in the field of financial monitoring and currency control for the period November 2019 - July 2024 was conducted. Using the "traffic light" method in the author's interpretation, the current state of the compliance environment of Ukrainian banks was assessed. The results of the study proved the need to introduce effective compliance management into the practice of corporate banking management of all banks in Ukraine. Violation of the norms of the law leads to an increase in banking risks, so in order to minimize them, it is necessary to develop a banking compliance environment in which reputation, trust, and integrity should become key values for development. The main directions for the development of the banking compliance environment of Ukraine were identified. With the development of theoretical and methodological approaches to assessing the current state of the compliance environment of Ukrainian banks, the issue of compliance management will be further developed and will become a priority area for further scientific research.

Keywords: compliance, compliance management, compliance risk, compliance culture, influence measures, NBU, non-compliance, corporate governance, internal control, regulation.

Постановка проблеми. Банківська система як функціональна основа економіки потребує не лише впровадження стандартів та правил банківської діяльності, але і формування системи дотримання та відповідності діяльності банків законодавчим вимогам та нормативам. Впровадження світових стандартів корпоративного управління, зокрема ефективного комплаєнс-менеджменту, у вітчизняну банківську практику є важливим елементом інтеграції українських банків у світовий банківський сектор. Формування банківського комплаєнс-середовища в Україні перебуває на початковому етапі. Запровадження ефективного комплаєнс-менеджменту в практику корпоративного управління українських банків може стати інструментом управління ризиками банківської діяльності та сприяти розвитку банківського бізнесу на засадах законності, доброчесності та єдності закону, бізнесу, держави та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці комплаєнс-менеджменту присвячені праці таких зарубіжних дослідників, як li R.F., Dominic P.D.D., Ali S.E.A., Rehman M., Sohail A. [9] та Malesky Edmund, Taussig Markus [10], а також праці таких українських дослідників економічної науки, як Гура В. [1], Ковалишин О. Р. [2], Братчук У. П. [3], Харчук В. Ю. [4], Левченко Н. М. та Антонова Л. В. [5], Квасницька Р. С., Кудрик Н. В. та інші [6], Карпушенко М. та Карпушенко О. [7], Чернишова В. Ю. [8] та інших.

Гура В. [1] розглядає проблему формування категоріального апарату у дослідженні проблематики комплаєнс. Ковалишин О. Р. [2] тлумачить комплаєнс як частину системи управління та контролю в банку. Дослідження Братчука У. П. [3] присвячено аналізу та визначенню областей дії комплаєнс. Харчук В. Ю. [4], Левченко Н. М. та Антонова Л. В. [5] висвітлюють проблематику комплаєнс з позиції вивчення комплаєнс-ризиків. Квасницька Р. С., Кудрик Н. В. та інші [6], Карпушенко М. та Карпушенко О. [7], на противагу, тлумачать комплаєнс як різновид системи внутрішнього контролю. Чернишова В. Ю. [8] досліджує роль елементів комплаєнсу в корпоративній культурі.

Таким чином, дослідження зарубіжних та українських авторів сприяють розвитку наукових знань щодо проблематики функції комплаєнс в банку. Автори пропонують широке коло визначень та підходів до тлумачення та вивчення банківського комплаєнс. Проте оскільки функція комплаєнс у

діяльності українських банків лише починає розвиватися, деякі аспекти даної проблематики розкриті не у повній мірі та потребують більш поглибленого вивчення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Праці зарубіжних та українських науковців присвячені дослідженню таких понять, як «комплаєнс у банку» та «комплаєнс-менеджмент в банківському управлінні», оскільки дані поняття є основою обраної для дослідження проблематики. У той же час, поняття «комплаєнс-середовище у банківській діяльності» раніше не досліджувалося у проаналізованих публікаціях і є теоретичним узагальненням авторського погляду на функцію комплаєнс у банку. Комплаєнс-середовище є більш широким узагальнюючим поняттям, що включає законодавчі та нормативні вимоги, учасників банківських відносин, комплаєнс-поведінку як належну реалізацію функції відповідності та комплаєнс-ризик як потенційну вірогідність неналежної реалізації функції відповідності. У нашій статті розкрито сутність поняття «комплаєнс-середовище» та здійснено його оцінку крізь призму аналізу заходів впливу Національного банку України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в оцінці ефективності комплаєнс-середовища українських банків, крізь призму заходів впливу НБУ на основі авторської методики та визначенні перспективних напрямів розвитку комплаєнс-культури в банках.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній банківській науці поняття «комплаєнс-середовище» не використовується та не досліджувалося іншими авторами, тому запропонований термін варто вважати новим. Дослідник В. Гура слушно наголошує, що досі «не сформовано єдиного визначення поняття «комплаєнс». Одні автори зосереджуються на меті діяльності комплаєнс або дають його узагальнене визначення; інші виділяють лише окрему сторону комплаєнс щодо управління ризиками» [1]. Проведений аналітичний огляд економічної літератури засвідчив, що українські дослідники пов'язують комплаєнс із поняттям «комплаєнс-ризиків», тоді як ми пропонуємо також пов'язувати комплаєнс із поняттями «об'єкти комплаєнс-середовища» та «комплаєнс-поведінка», які у своїй сукупності із комплаєнс-ризиком формують комплаєнс-середовище.

Під об'єктами комплаєнс-середовища варто розуміти сукупність джерел, які містять

об'єктивні вимоги до суб'єктів комплаєнсу щодо реалізації ними комплаєнс-поведінки та представлені у формі норм, правил, процедур, стандартів та інших формально визначених вимог. Дослідник О. Р. Ковалишин під відповідністю пропонує розуміти частину системи управління та контролю в банку, що пов'язана із ризиками невідповідності, недотримання вимог законодавства, нормативних документів, правил, стандартів наглядових органів, галузевих асоціацій, саморегулюючих організацій, кодексів поведінки та інше [2, с. 71]. Таким чином, до об'єктів комплаєнс-середовища у банківській діяльності відносяться норми банківського та інших галузей законодавства, правил та стандартів корпоративного банківського управління, правил та стандартів банківських асоціацій та організацій, кодексів поведінки та інших джерел, що закріплюють вимоги щодо відповідності.

Комплаєнс-поведінка – це зовнішня форма прояву взаємодії суб'єктів комплаєнсу з його об'єктами, яка характеризується дотриманням такими суб'єктами відповідності об'єктивним вимогам. Братчук У.П. до областей дії комплаєнс відносить: протидію легалізації відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, валютний контроль, ведення та подання фінансової звітності, митне, податкове, трудове, банківське законодавство [3, с. 18].

Комплаєнс-ризик є імовірністю недотримання вимог законодавства. Формами прояву такого недотримання виступають недоліки та/або помилки в організації внутрішніх процесів, діяльність працівників банку, збої у роботі інформаційних систем, інші зовнішні форми прояву, імовірність виникнення яких, у свою чергу, є операційним ризиком. В. Ю. Харчук розглядає комплаєнс-ризик як «можливість отримання негативних результатів в банківській діяльності (збитків, санкцій, понесення додаткових втрат, недоотримання доходів), а також погіршення репутації, через невиконання комерційним банком вимог та норм, окреслених як у вітчизняному законодавстві, так і міжнародних нормативно-правових актах, стандартах, правилах, що регулюють зазначену сферу» [4, с. 420].

Левченко Н. М. та Антонова Л. В. під комплаєнс-ризиком пропонують розуміти «економічну категорію, яка в умовах невизначеності та конфліктності відображає сприйняття стейкхолдерами економічних відносин, обтяжених можливими загрозами і невикористаними можливостями» [5, с. 187].

У свою чергу, Р. С. Квасницька, Н. В. Кудрик та інші слушно зазначають, що «для організації комплаєнс-контролю банк зобов'язаний мати штатних працівників – комплаєнс-контролерів, які повинні відповідати кваліфікаційним вимогам, що пред'являються до керівників виконавчих органів банку» [6, с. 614].

Як різновид системи внутрішнього контролю, «особливістю якого є не стільки контроль фінансових показників і фінансових ризиків, як здебільшого контроль нефінансових показників, дотримання всіх правових норм у різних сферах діяльності» розглядають комплаєнс М. Карпушенко та О. Карпушенко [7, с. 133]. В. Ю. Чернишова наголошує, що «дотримання вимог комплаєнсу є на сьогодні однією з умов існування та високого рівня позиціонування на міжнародній арені: фактично, можна стверджувати, що наявність елементів комплаєнсу в корпоративній культурі стало невід'ємною частиною корпоративного управління» [8, с. 173].

Таким чином, банківське комплаєнс-середовище – це умовний простір банківської діяльності для взаємодії між усіма існуючими банківськими та/або іншими нормативними (об'єктивними) вимогами та учасниками такого середовища, у якому такі учасники прагнуть до досягнення потенційної та реальної відповідності таким вимогам.

Посилення значущості (ролі) комплаєнс-менеджменту в банківській діяльності обумовлено рядом причин. З розвитком, комплаєнс-менеджмент повинен ставати частиною загальної культури ведення банківського бізнесу, а банківські відносини мають розвиватися в умовах дотримання відповідності нормативним вимогам. Зростанням невідповідності діяльності банків нормам банківського законодавства зростають банківські ризики. За таких умов комплаєнс-менеджмент виступає як важливий інструмент управління ризиками. Системи компланс-менеджменту допомагають просувати шлях до комплаєнс, гарантуючи, що учасники банківських відносин не лише розуміють правила, але також розуміють, чому вони важливі [9]. Із запровадженням комплаєнс в практику корпоративного банківського управління комплаєнс-середовище банківської діяльності буде більш визначеним та стабільним, і це сприяє зниженню ризиків.

Розуміння внеску систем комплаєнс-менеджменту є складним питанням для емпіричного дослідження, оскільки поведінка, орієнтована на відповідність, складається

з багатьох факторів, як внутрішніх, так і зовнішніх, що ускладнює визначення точного ефекту самої системи [10].

Фактично вжиття заходів впливу свідчить про невідповідність діяльності банків, щодо яких застосовано заходи, вимогам чинного законодавства, тобто факт застосування заходу впливу є фактом невідповідності. Зазначені дані щодо застосування заходів впливу до банків регулярно оприлюднюються НБУ, вони є публічними відомостями, що дало змогу провести авторське емпіричне дослідження. У той же час, дані щодо заходів впливу за порушення норм законодавства у сфері фінансового моніторингу та валютного контролю є лише одним з аспектів невідповідності, а перспективами подальших наукових досліджень має стати дослідження стану комплаєнс-середовища і з інших позицій, наприклад, відповідність діяльності банків вимогам окремих постанов. Проте наразі такі дані регулятором не оприлюднюються.

Методологія дослідження. У дослідженні оцінка банківського комплаєнс-середовища здійснюється крізь призму спостережень щодо заходів впливу НБУ за порушення банками вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу та валютного контролю. Авторська оцінка будується на спостереженнях за фактами невідповідності, оскільки, на нашу думку, відповідність (комплаєнс) та невідповідність (нон-комплаєнс) тісно пов'язані та мають досліджуватися комплексно, бо факт реалізації порушення (нон-комплаєнс) свідчить про те, що механізми управління такими порушеннями (комплаєнс-менеджмент) є недостатньо ефективними.

Протестуємо припущення, що невідповідність у діяльності українських банків у сферах законодавства валютного контролю та фінансового моніторингу є суттєво високою, у тому числі через недостатньо розвинені системи комплаєнс-менеджменту. Вартість невідповідності пропонуємо оцінювати як

загальну сукупність заходів впливу до банків, застосованих НБУ за порушення норм законодавства у сферах валютного контролю та фінансового моніторингу.

В якості інформаційно-аналітичної бази використано дані щодо заходів впливу Національного банку України, застосованих до банків за порушення валютного законодавства та законодавства у сфері фінансового моніторингу за період листопад 2019-липень 2024 року [11]. База дослідження складається з 101 спостереження, з яких: розмір штрафів (виступає як кількісний показник, частота – 65 од., грн); якісні показники – письмове застереження (частота – 32 од.), письмова угода (частота – 1 од.), відсторонення посадової особи банку від посади (частота – 1 од.), відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку (частота – 2 од.).

У процесі дослідження використано класичний аналітичний інструментарій – структурний аналіз, статистичний аналіз, графічне моделювання та табличне моделювання, а також використано «метод світлофора» в авторській інтерпретації комплаєнс-середовища.

Для цього банки України поділено на три зони – «зелена», «жовта», «червона» (рис. 1).

Для оцінки сучасного стану комплаєнс-середовища діяльності українських банків запропоновано такі критерії: грошовий вимір вартості порушення законодавства (розмір штрафів), повторність, суттєвість (табл. 1).

Для компаративного аналізу сучасного стану комплаєнс-середовища українських банків за методом «світлофора» було використано дані за 62 банками України, щодо застосування до них заходів впливу, які аналізувались за визначеними ознаками – грошові, повторні чи ні, суттєві чи взагалі не застосовувались.

Формування зон комплаєнс-середовища відбувалося шляхом аналізу кожного окремого спостереження щодо застосування до банків України заходів впливу НБУ. При фор-

Таблиця 1

Критерії оцінки сучасного стану комплаєнс-середовища діяльності українських банків

Критерій	НЕМАЄ	ГРОШОВІ	ПОВТОРНІ	СУТТЄВІ
НЕМАЄ				
НЕГРОШОВІ				
НЕПОВТОРНІ				
НЕСУТТЄВІ				
ГРОШОВІ				

Джерело: створено авторами

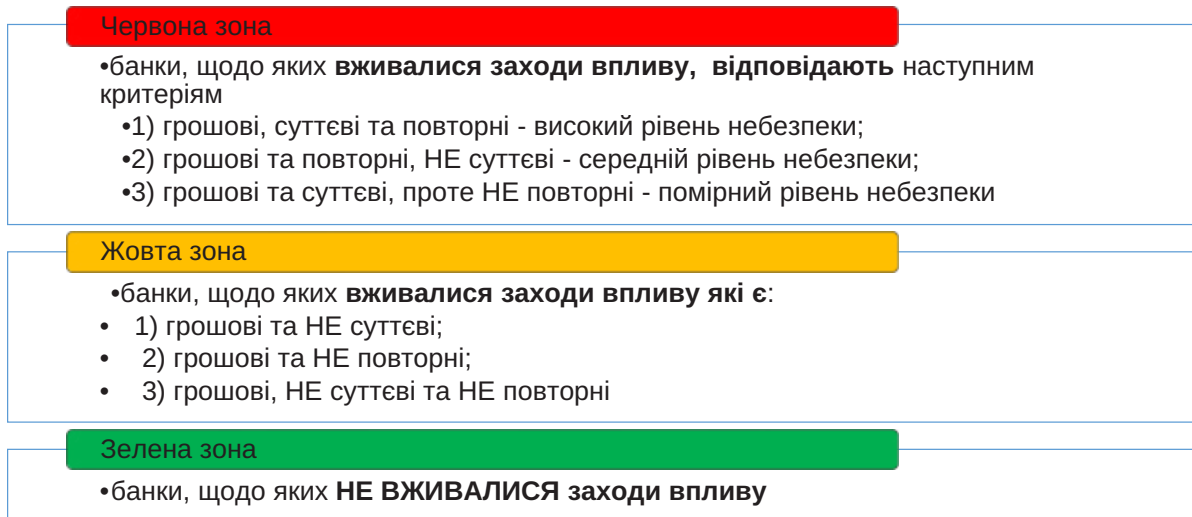

Рис. 1. Зони комплаєнс-середовища діяльності українських банків

Джерело: створено авторами

муванні зон ми керувалися принципом «ne bis in idem» (лат. «не двічі за те саме»). Якщо щодо одного і того самого банку існує кілька спостережень, які відносять його до різних зон, банк буде віднесено лише до однієї із зон. Пріоритетом є зона, яка має вищий ступінь ризику. Повторення одного банку в різних зонах є недоцільним, оскільки за одне правопорушення не можна бути притягнутим до юридичної відповідальності двічі.

Результати проведеного дослідження.

Першим кроком є формування «зеленої

зони», тобто формування вибірки банків до яких не застосовувалися заходи впливу НБУ, і можна вважати вони мають гарну ділову репутацію (табл. 2).

Віднесення банків України до «зеленої зони» свідчить про високу ефективність діючих систем комплаєнс-менеджменту, оскільки щодо даних банків за останні 5 років не встановлено випадків здійснення правопорушень у сфері фінансового моніторингу та валютного контролю. 20 з 62 українських банків потрапили до даної зони, що є не достатньо

Таблиця 2

«Зелена зона» комплаєнс-середовища банків України, за період листопад 2019-липень 2024 року станом на 01.08.2024 р.

Назва банку	Чи застосовувався захід впливу, т ак/ні	Назва банку	Чи застосовувався захід впливу, так/ні
Агропросперіс Банк	ні	Кредит Європа Банк	ні
Альтбанк	ні	Кредитвест Банк	ні
Асвіо Банк	ні	Кредобанк	ні
Банк Восток	ні	МетаБанк	ні
Банк Кредит Дніпро	ні	Піреус Банк	ні
Банк Портал	ні	Правекс Банк	ні
Банк Фамільний	ні	СЕБ Корпоративний Банк	ні
Грант	ні	Сітібанк	ні
Дойче Банк ДБУ	ні	Траст-капітал	ні
ІНГ Банк Україна	ні	Український банк реконструкції та розвитку	ні

Джерело: створено авторами

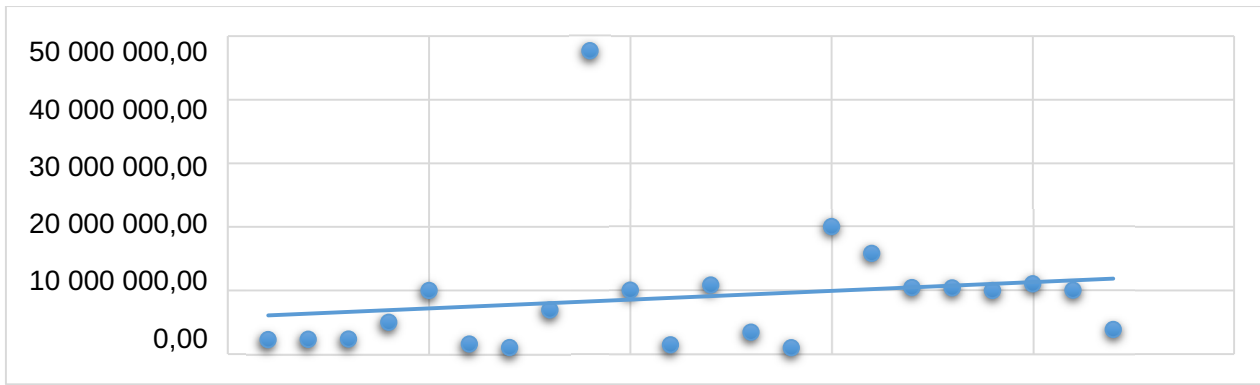

Рис. 3. Банки, що входять до «червоної» зони середнього рівня небезпеки, грн, за період листопад 2019-липень 2024 року, станом на 01.08.2024 р.

Джерело: створено авторами

Рис. 4. Банки «червоної зони» помірного рівня небезпеки, грн, за період листопад 2019-липень 2024 року станом на 01.08.2024 р.

Джерело: створено авторами

Таблиця 3

«Червона» зона комплаєнс-середовища банків України, станом на 01.08.2024 р.

Рівень «червоної зони»	Назва банку	Рівень «червоної зони»	Назва банку	Рівень «червоної зони»	Назва банку
Високий рівень небезпеки	УКРГАЗБАНК	Середній рівень небезпеки	А-БАНК	Помірний рівень небезпеки	ТАСКОМБАНК
			СЕНС БАНК		
			МОТОР-БАНК		
	ОКСІБАНК		УКРЕКСІМБАНК		
	ПУМБ				
	ОКСІ БАНК				
	РВС БАНК		АКОРДБАНК		
	Ощадбанк		УНІВЕРСАЛ БАНК		
			МТБ БАНК		
			БАНК 3/4		
			ПІВДЕННИЙ		

Джерело: створено авторами

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Віднесення банків України до «жовтої зони» свідчить про достатню ефективність діючих систем комплаєнс-менеджменту, які управляють випадками невідповідності та попереджають подальші можливі випадки реалізації комплаєнс-ризиків.

Результати проведеного дослідження довели необхідність впровадження ефективного комплаєнс-менеджменту в практику корпоративного банківського управління усіх банків України, оскільки вони формують банківську систему України. До напрямів розвитку банківського комплаєнс-середовища варто віднести:

- виокремлення комплаєнс як самостійної складової макропруденційної політики у діяльності регулятора;
- розробка стратегії концептуального підходу до формування комплаєнс-середовища, формування культури управління відповідністю;
- звітування про сучасний стан комплаєнс-середовища має бути систематичним та прозорим;
- регулятор має стати «медіатором» банківських конфліктів;
- забезпечення зворотнього зв'язку через регулятора від банківського бізнесу до

Таблиця 4

**«Жовта зона» комплаєнс-середовища банків України,
за період листопад 2019-липень 2024 року станом на 01.08.2024 р.**

Назва банку	Грошовий вимір заходів впливу*, грн.	Назва банку	Грошовий вимір заходів впливу*, грн.
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	5000000,00	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	200000,00
ЮНЕКС БАНК	3862100,00	БАНК АВАНГАРД	51000,00
БАНК АЛЬЯНС	3027000,00	КЛІРИНГОВИЙ ДІМ	50000,00
УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	1817000,00	БТА БАНК	0,00
ПРИВАТБАНК	600000,00	Ідея Банк	0,00
Полікомбанк	585026,69	ІНДУСТРІАЛБАНК	0,00
ЄПБ	451000,00	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	0,00
КРИСТАЛБАНК	451000,00	МІБ	0,00
ГЛОБУС	400000,00	ОТП БАНК	0,00
ЛЬВІВ	400000,00	ПРОКРЕДИТ БАНК	0,00
Полтава-банк	300000,00	Райффайзен банк Аваль	0,00
РАДАБАНК	300000,00	УКРСИББАНК	0,00
СКАЙ БАНК	300000,00	-	-

*Розуміємо, що на формування «жовтої зони» впливають як кількісні, так і якісні показники. У даному дослідженні за основу взято виключно грошовий вимір заходів впливу без проведення поглибленого аналізу заходів впливу до даних банків. Більш поглиблене вивчення передбачає аналіз порушень даних банків у розрізі норм законодавства.

Джерело: створено авторами

законодавця з метою адаптації банківського законодавства до ринкових умов та євроінтеграції.

Таким чином, комплаєнс-менеджмент може стати драйвером формування банківського середовища, що розвивається у дусі законності, доброчесності та єдності закону та бізнесу.

Висновки. Аналіз заходів впливу Національного банку України, застосованих до банків за порушення валютного законодавства та законодавства у сфері фінансового моніторингу, засвідчив достатньо високу вартість неефективності комплаєнс-менеджменту для банків – 578,5 млн. грн. та ліквідація 2 банків з ринку. Проведене дослідження підтверджує нашу гіпотезу про те, що вартість порушення законодавства є достатньо високою. Саме тому розвиток комплаєнс як елементу культури ведення банківського бізнесу має стати

одним з пріоритетних напрямів макропруденційної політики регулятора.

За результатами проведення емпіричного дослідження з використанням «методу світлофора» в авторській інтерпретації оцінено сучасний стан комплаєнс-середовища банків України як достатньо негативний. Ліквідація 2 банків з банківського ринку України як наслідок порушення норм законодавства у сфері фінансового моніторингу та валютного контролю також підтверджує нашу гіпотезу про те, що вартість невідповідності, спричиненої у тому числі неефективністю комплаєнс-менеджменту, є занадто високою. Результати проведеного дослідження довели необхідність впровадження ефективного комплаєнс-менеджменту в практику корпоративного банківського управління усіх банків України, оскільки вони формують банківську систему України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гура В. Система комплаєнс як спосіб подолання корупції. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-77> (дата звернення: 10.12.2024)
2. Ковалишин О.Р. Корпоративний комплаєнс: правове запозичення через практики суб'єктів господарювання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. № 83. С. 69–76.
3. Братчук У.П. Фінансовий комплаєнс як інструмент удосконалення фінансової архітектури. *Економіка і організація управління*. 2023. № 3. С. 14–23.
4. Харчук В. Ю. Нормативно-правове підґрунтя врахування комплаєнс-ризиків у бізнес-процесах організацій. *Наука і техніка сьогодні*. № 3 (31). 2024. С. 416–425.
5. Левченко Н. М., Антонова Л. В. Управління ризиками компаній через систему комплаєнс-контролю. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств*: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 14–15 травня 2020 р. Дніпро : ННІЕ, 2020. С. 187–189.
6. Квасницька Р. С., Кудрик Н. В., Хитра О. Ю. Система комплаєнс-контролю: підходи до побудови, принципи й етапи функціонування. The 5 th International scientific and practical conference «*Modern science: innovations and prospects*» (February 6-8, 2022) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2022. С. 609–615.
7. Карпушенко М., Карпушенко О. Теоретико-методологічні аспекти формування системи комплаєнс-контролю. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. № 1 (23). 2023. С. 132–142.
8. Чернишова В. Ю. Вплив комплаєнс культури на ефективність функціонування публічного адміністрування. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 1. С. 172–177.
9. Ali R.F., Dominic P.D.D., Ali S.E.A., Rehman M., Sohail A. Information Security Behavior and Information Security Policy Compliance: A Systematic Literature Review for Identifying the Transformation Process from Noncompliance to Compliance. *Appl. Sci.* 2021. № 11 (8). DOI: <https://doi.org/10.3390/app11083383>. (дата звернення: 28.12.2024)
10. Malesky Edmund, Taussig Markus. Participation, Government Legitimacy, and Regulatory Compliance in Emerging Economies: A Firm-Level Field Experiment in Vietnam. *American Political Science Review*. 2019. 113: 530-51.
11. Заходи впливу НБУ до банків. Національний банк України. 2024. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all?tags=corrective_measures&page=1&perPage=5 (дата звернення: 30.09.2024)

REFERENCES:

1. Hura V. (2023) Systema komplaiens yak sposib podolannia koruptsii [Compliance system as a way to overcome corruption]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-77> (accessed December 10, 2024)
2. Kovalyshyn O. R. (2019) Korporatyvnyi komplaiens: pravove zapozychennia cherez praktyky subiektiv hospodariuvannia [Corporate compliance: legal borrowing through the practices of business entities]. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Current problems of state and law*, vol. 83, pp. 69–76.
3. Bratchuk U. P. (2023) Finansovyi komplaiens yak instrument udoskonalennia finansovoi arkhitektury [Financial compliance as an instrument for improving financial architecture]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia – Economics and management organization*, vol. 3, pp. 14–23.
4. Kharchuk V. Yu. (2024) Normatyvno-pravove pidgruntia vrakhuvannia komplaiens-ryzyku u biznes-protsesakh orhanizatsii [Normative and legal basis for taking compliance risk into account in business processes of organizations]. *Nauka i tekhnika sohodni – Science and technology today*, vol. 3 (31), pp. 416–425.
5. Levchenko N. M., Antonova L. V. (2020) Upravlinnia ryzykamy kompanii cherez systemu komplaiens-kontroliu [Company risk management through the compliance control system]. *Oblik, audyt, opodatkuvannia ta zvitnist u systemi zabezpechennia ekonomichnoi stiikosti pidpriemstv*: tezy dopovidei IV Vseukrainskoi naukovopraktychnoi Internet-konferentsii 14–15 travnia 2020 r. Dnipro : NNIE, pp. 187–189. (in Ukrainian)
6. Kvasnytska R. S., Kudryk N. V., Khytra O. Yu. (2022) Systema komplaiens-kontroliu: pidkhody do pobudovy, pryntsyupy y etapy funktsionuvannia [Compliance control system: approaches to construction, principles and stages of functioning]. The 5 th International scientific and practical conference «*Modern science: innovations and prospects*» (February 6-8, 2022) SSPG Publish, Stockholm, Sweden, pp. 609–615. (in Ukrainian)
7. Karpushenko M., Karpushenko O. (2023) Teoretyko-metodolohichni aspekty formuvannia systemy komplaiens-kontroliu [Theoretical and methodological aspects of the formation of a compliance control system]. *Suchasnyi stan naukovykh doslidzhen ta tekhnolohii v promyslovosti – Current state of scientific research and technologies in industry*, vol. 1 (23), pp. 132–142.

8. Chernyshova V. Iu. (2023) Vplyv komplaiens kultury na efektyvnist funktsionuvannia publicлноho administruvannia [The influence of cultural compliance on the effectiveness of public administration]. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publicлноho upravlinnia, psykholohii, prava – Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, Law*, vol. 1, pp. 172–177.
9. Ali R.F., Dominic P.D.D., Ali S.E.A., Rehman M., Sohail A. (2021) Information Security Behavior and Information Security Policy Compliance: A Systematic Literature Review for Identifying the Transformation Process from Noncompliance to Compliance. *Appl. Sci*, vol. 11. DOI: <https://doi.org/10.3390/app11083383> (accessed December 28, 2024)
10. Malesky E., Taussig M. (2019) Participation, Government Legitimacy, and Regulatory Compliance in Emerging Economies: A Firm-Level Field Experiment in Vietnam. *American Political Science Review*, 113: 530-51.
11. Zakhody vplyvu NBU do bankiv. Natsionalnyi bank Ukrainy [NBU's measures of influence on banks. National Bank of Ukraine]. 2024. Available at: https://bank.gov.ua/ua/news/all?tags=corrective_measures&page=1&perPage=5 (accessed September 30, 2024)